תלמוד בבלי · אחרונים · מראית העין · סדר קדשים

מראית העין על בכורות

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מראית העין על בכורות

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מראית-העין-על-בכורות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ה: 4
דף יא: 5
דף לא: 5
דף לא: 5
דף מד: 6
דף נח: 6

דף ה:

ועוד שסייעו את ישראל בשעת יציאתם ממצרים שאין לך כל א' וא' מישראל שלא היו עמו תשעים חמורים לובים טעונים מכספה וזהבה של מצרים וכו'. כתב הרב עיון יעקב ז"ל משם הרב מגלה עמוקות הטעם שרכוש גדול היה נגד משה שהיה צדיק לכך היו צדי"ק חמורים עכ"ל. וס' מג"ע אין עמדי. אך יצדק מאד לפי הרשום בזכרוני שכתבו רבני אשכנז ז"ל דפרעה היה רע קין ומשה רבינו ע"ה היה הבל ונתחייב פרעה למשה על שהרגו בהיותו הבל ולקח תאומתו בעשר מכות וכל הון ביתו ולזה זכו ישראל ברכוש מצרים כי פרעה חייב למשה הכל זהת"ד ובזה ניחא טובא דלרמוז לישראל שכל זה בשביל משה רבינו ע"ה היו צ' חמורים מכסף וזהב חמורים פרעה ומצרים צ' הוא משה רבינו ע"ה. וזה שבח משה רבינו ע"ה שכל זה היה בשבילו והוא נתעסק בעצמות יוסף:

א"נ במ"ש בדרושים לישב כמה חקירות ומאמרי רז"ל דישראל נתחייבו בעבור מכירת יוסף להשתעבד במצרים וגם לקיים גזירת בין הבתרים וה' ריחם עליהם דשעבוד זה שנשתעבדו עלה לשניהם ולזה זכו לביזת מצרים בשביל יוסף ולביזת הים בעבור ואחרי כן יצאו ברכוש גדול. ולרמז דביזת מצרים היה בעבור יוסף הצדיק שהיו בשעבוד על מכירתו היו צדי"ק חמורים כי היה בעבור יוסף הצדיק, והוא שבח משה רבינו ע"ה שהוא היה מבחינת יוסף כמשז"ל והוא נתעסק בעצמות יוסף וכל ביזת מצרים בשביל יוסף והי"ל לזכות בביזה הרבה מהטעמים הנזכרים ועם כל זה הוא לא לקח כלום מהביזה:

א"נ במשז"ל במדרש דבעבור שלא הי"ל ג"ע ושמרו אות ברית קדש יצאו ממצרים וכתבנו בדרושים דכיון דכל גלות מצרים לברר ניצוצות הקדושה של אדה"ר א"כ אם היו פוגמים באות ברית ומכניסים מחדש בקליפה ניצוצות הקדושה לא היה כח בהם לברר ניצוצות הקדושה של אדה"ר. ונמצא די"מ היה בשביל שלא חטאו ביסוד ושמרו אות ברית וידוע דשומר הברית נקרא צדיק. ולהורות דבירורו ממצרים שהם חמורים כל ניצוצות הקדושה וזהו הרכוש גדול לפי סודו כמ"ש רבינו האר"י ז"ל לכך הוציאו ממצרים לפי הפשט רכוש גדול בחמורים כל א' צדיק שכל א' הוא צדיק ושומר הברית ויצאו טעונים כל רכוש מצרים שהם חמורים. ולכך זכו חמורים למצות פטר חמור שכונתה נמי לברר רפ"ח ניצוצות כמנין פט"ר כמו שכתב רבינו האר"י זצ"ל. ולכן פט"ר חמור תפדה בשה כי פד"ה בגימטריא צדיק עם הכולל דצדיק הוא שומר הברית ובזה יש כפרה כמספר ש"ה:

אי נמי רמז מה שכתב הרב עיר וקדיש מהר"י קובו ז"ל בדרשותיו מרז"ל והמפרשים דגזרת בין הבתרים ועבדום וענו אותם ויוסף הצדיק במה שנמכר לעבד כפר העבדות ומשום הכי אמר רחמנא וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול

יעבודו דייקא כי העבדות כפר יוסף ולהורות דבזכות יוסף יצאנו בחצי זמן והיה רכוש גדול ממצרים שהם חמורים לכך היו לכל אחד צדי"ק חמורים להורות דבעבור יוסף צדיק זכו לכל זה:

ודרך רמז והלציי אפשר במה שאמרו ז"ל שהיה שכר עבודתם וכן תשעים ר"ת תשלום שכר עבודת ישראל מצרים:

רבי יהושע אומר שנתעסקו בדברי שטות. ולכן שלט בהם שטן גימטריא שטים רחמנא ליצלן:

דף יא.

רבינא קשיא ליה רבי יהודה ורבי שמעון הלכה כרבי יהודה וסתם לן תנא כרבי יהודה ואת אמרת הלכה כרבי שמעון. פירוש דהכא איכא תרתי דהסתם מסייע לכלל. אבל אי סתמא הוה כרבי שמעון אז הלכה כרבי שמעון וגם דבעלמא הלכה כרבי יהודה כדמוכח פרק זה בורר דף ז"ך וכמו שכתבתי בקונטריס יעיר אזן מערכת ה"א אות מ"ה והיינו דאמרינן הכא וסתם לן תנא כרבי יהודה ומסייע לכלל:

דף לא.

ייזיל ליה לחשיבותיה ייזיל ליה לקדמותיה. אפשר לומר דרמזו לו השתא ייזיל ליה לחשיבותיה אחר החשיבות שלו ויהיה לו לבדו ואנחנו לא נלך אצלו. אך התקון הוא ייזיל לקדמותיה ויפרוש מהגבאות וכן עשה ואמר הדרי בי ודעת רב יוסף פירשתי בפתח עינים בס"ד עיין שם. ואפשר דבדרך נסתר וסתום רמזו לו להסתכל בג' דברים מאין באת ולאן אתה הולך והפכו הסדר להסתיר הדברים אך כונתם ייזיל לחשיבותיה לרמוז להיכן אתה הולך כי במה נחשב הוא והוא למקום עפר ייזיל לקדמותיה לרמוז מאין באת והוא הבין מאי דמחוו ליה במחוג ואמר הדרי בי ודוק:

דף לא:

ורב ששת מאי נפקא ליה וכו'. כתב הרב פנים מאירות ז"ל דמה שהיו מקפידים הוא דהשומעים סוברים דהאומר ההלכה הוא מדעתו ואינם מקבלים ממנו דאינו חשוב בעיניהם אך אם היה אומר בשם רבותיו היו מקבלים והיו שונים ההלכה ושפתותיו של בעל השמועה דובבות אך אם האומר היה גדול שמקבלים הימנו ושונים ההלכה לא אכפת אם יזכירו שם אומרה דכבר ה' יודע מאן אמרה:

שפתותיו דובבות בקבר. במקום אחר כתבנו דהגם דנר"ן שלו במתיבתא דרקיעא. יש לגופו והבלא דגרמי אשר בקבר הנאה זו דשפתותיו ממש דובבות בקבר כשאומרים שמועה שהוא חידש והוא מעלה גדולה לגופו והבלא דגרמי. ובמקום אחר הבאתי ראיה לדברי הרב פנים מאירות הנזכר ואכמ"ל:

דף מד:

ואין שותים מים בפני רבים. הרב עיון יעקב ז"ל רצה לפרש דקאי אמי רגלים דשרי לחולה שאין בו סכנה משום רפואה ואין שותים בפני רבים מפני המיאוס עיין שם. ואין דבריו מחוורין דהתנא מיירי בדברים הנהוגים בכל ותו מאחר דלא הוזכר זה בשום מקום במשנה ובברייתא איך תני סתמא כמו שהוא דבר ידוע ומפורסם. והגם שהדין דין אמת וכן כתבו משם הרמב"ם ז"ל דהוא סגולה במגפה בר מינן מכל מקום לא הוזכר זה כדי לשנות סתם ואין שותין מים בפני רבים. ותו ואין שותין אותם בפני רבים הוה ליה למימר:

אמר להו באונא. אפשר שרצה ללמד להם שני דינין אחד דמשום ספק סכנה שרי לעשות דבר שלא כהוגן ומכל מקום דרך הפלגה וגוזמא אמר. והשני בא ללמד שאינו חייב בכבוד חמותו שאם היה חייב בכבודה אפילו דרך הפלגה לא היה אומר כך:

דף נח.

חוץ מן הקרח הזה. פירש"י ז"ל שהוא רבי עקיבא ורבי יהושע בן קרחה הוא בן רבי עקיבא וכן פירש ז"ל בכמה דוכתי. ובסדר תנאים ואמוראים שחיברו הגאונים כתוב כן כדפירש רש"י ז"ל אבל התוספות הקשו בזה קושיות חזקות ורוח ה' דיבר בם שרבינו האר"י ז"ל אמר בפשיטות שידע ודאי שהם שנים רבי יהושע בנו של רבי עקיבא ומלבד זה יש רבי יהושע בן קרחה כמו שכתבתי במקום אחר בעזר משדי אלהים **חיים**: